

DAAT · NIVEAU 2 — LAMDAN

שולחן ערוך · אורח חיים

הלכות שבת — *Études approfondies*

'סימן רמ"ב · סעיף א

להזהר בכבוד השבת

עיון, פלפול, שיטות הראשונים והאחרונים

ללומדים ותלמידי חכמים

Pilpoul approfondi

Sugyot, mekorot, חקירת היסוד, machlokot Rishonim ve-Acharonim,
nafka minot halakhta ve-iyun be-shitot

Sujet :

'שולחן ערוך אורח חיים סימן רמ"ב סעיף א
עם נושאי בליים: ביאורי שו"ע, ט"ז, מג"א, מקורות והערות

Base talmudique :

שבת ק"ח-ק"ט · פסחים ק"ב · ביצה ט"ו · בבא קמא פ"ב

Rédaction et iyun :

DAAT · הרב יוסף חיים סממה

1. הקדמת הסוגיא — מקור עונג שבת ומחלוקת היסוד
2. חקירת היסוד — האם עונג שבת מן התורה או מדרבנן
3. שיטת רש"י, רמב"ן, יראים — דאורייתא
4. שיטת הרמב"ם — מדברי סופרים: שלוש פרשנויות
5. הסוגיא כשבת ק"ח — חמישה מאמרי חז"ל הסותרים
6. פסיקת הטור — מסקנת השלוש חלוקות
7. שיטת הרמב"ם בעני הנוטל מן הצדקה
8. פלוגתת רעק"א ועולת שבת בארבעה כוסות
9. סוגיית "לזו עלי" (ביצה ט"ו): ופסיקתה
10. תקנת עזרא — לכבס בחמישי או בערב שבת
11. מנהג אפיית הפת — חמישה טעמים
12. נפקא מינה למעשה וסיכום השיטות
13. טבלאות סיכום מקיפות

1. הקדמת הסוגיא — המקור והברייתא

המקור הבסיסי

מצוות עונג שבת למדו חכמים (פסחים סח:): מהפסוק (ישעיה נח יג) "וקראת לשבת עונג", ומשום כן אמרו בגמרא (שם) שאף שלענין שמחת יום טוב נחלקו התנאים כיצד יש לנהוג, שלדעת רבי אליעזר יכול לנהוג כולו לכם [לאכול ולשתות ולשמוח], או כולו לה' [ללמוד ולשנות], ולדעת רבי יהושע צריך לחלקו, חציו לכם וחציו לה'. לענין שבת שיש בה חיוב עונג, לכולי עלמא צריך לנהוג גם לכם.

פלפול <

הערה יסודית: הסוגיא בפסחים סח: מבארת שבעוד שביו"ט יש מחלוקת אם חציו לכם או כולו לכם, בשבת — מודים הכל שצריך לנהוג גם לכם. ראש הסוגיא בשבת הוא איפוא: שיש בעצם השבת חיוב עונג — דבר שאינו תלוי במחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע.

פלוגתא יסודית בראשונים

חקירה

החקירה: האם מצוות עונג שבת

- (א) דאורייתא — מן התורה ממש?
- (ב) דרבנן — תקנת חכמים?
- (ג) מדברי קבלה — תקנת נביאים, שדינה כדאורייתא או כדרבנן?

זוהי המחלוקת המרכזית שהוצרכו אחרונים לפרש את דברי הרמב"ם.

2. שיטת רש"י, רמב"ן ויראים — דאורייתא

דעת רש"י

(רש"י) (שמות כ ח ד"ה זכור

"חנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נודמן לך חפץ יפה תדא מומינו לשבת"

מבואר שעונג שבת מדאורייתא, שהרי דרשת רש"י על "זכור" כוללת את חיוב הזמנת המאכלים החשובים לשבת — מצוה זו היא מהתורה.

דעת הרמב"ן

(הרמב"ן) (ויקרא כג ב, "מקראי קודש

פירש שמה שאמרה תורה בשבת ובמועד "מקראי קודש" — היינו שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, וכן ולעשות אותו יום משתה כמו שנאמר "בקבלה (נחמיה ח י) "לכו אכלו משמנים

דעת היראים

(היראים) (סי' תיב

מצוות עונג שבת לפי גמרא גמירי לה — הלכה למשה מסיני, עד דאתא ישעיהו ואסמכה אקרא

נפקא מינה : לפי היראים אין זה לימוד מהפסוק אלא הלכה למשה מסיני, ויש כאן סוג חדש של דאורייתא — הלכל"מ.

דעת הריב"ש

(שו"ת הריב"ש (סי' תקנ"ג):
שעונג שבת מדאורייתא ממש.

תרגום יונתן בן עוזיאל

(תרגום יונתן בן עוזיאל (שמות לא טז):
"על הפסוק "ושמרו בני ישראל את השבת" פירש: "וינמרון בני ישראל ית שבתא למעבד תפנוקי שבתא

כתב הרב פעלים (ח"ג או"ח סי' כב) שמבואר מהתרגום שעונג שבת מן התורה, שהרי קישר את "ושמרו" — שהוא ציווי מהתורה — לעשיית תפנוקי שבת (= עונג).

3. שיטת הרמב"ם — שלוש פרשנויות

לשון הרמב"ם

הרמב"ם (הלכות שבת פ"ל ה"א):

"ארבעה דברים נאמרו בשבת — שנים מן התורה, ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים. שבתורה — זכור ושמור. ושנתפרשו על ידי הנביאים — כבוד ועונג, שנאמר 'וקראת לשבת ענג' ולקדוש ה' מכובד."

קושיא ?

לכאורה משמע מדברי הרמב"ם שמצוות כבוד ועונג שבת אינן מן התורה אלא מדברי סופרים. בן נקטו הנחפה בכסף, השלחן ערוך הרב (קו"א סי' כב (א)), והרב פעלים (ח"ג או"ח סי' כב

? אך אם כן, יש לעיין: מדוע מנו ראשונים אחרים (רש"י, רמב"ן, יראים) את עונג שבת בכלל מצוות התורה

שלוש פרשנויות בדעת הרמב"ם

פרשן	פרשנות
החתם סופר (שו"ת או"ח (סי' קסה	אין כוונת הרמב"ם שמדרבנן ממש, אלא שכך דרכו של הרמב"ם לכנות "דברי סופרים" אותם דברים שאינם מפורשים בתורה אלא נלמדים בדרשת חכמים, אבל דינם כדין תורה ממש.
הצמח צדק (הקדמון, (סי' כח	גם הרמב"ם סובר שעונג שבת מן התורה, ומה שכתב "מדברי סופרים" היינו שנתפרשו על ידי הסופרים, אבל דינם כדין תורה ממש.
הנחפה בכסף, של"ה, רב פעלים	אכן הרמב"ם סובר שמדרבנן, ובאמת חולק על רש"י ורמב"ן.

יסוד

: היסוד החקירתי

מהו משמעות "דברי סופרים" בלשון הרמב"ם?

- פרשנות מצומצמת — דרבנן ממש
- פרשנות אמצעית — נלמד בדרשה (ולכן "דברי סופרים") אך דינו כדאורייתא
- פרשנות מרחיבה — מן התורה, אלא שהפירוש שלו ניתן ע"י הנביאים

פסק השלחן ערוך הרב והשער הציון

השלחן ערוך הרב (סעיף א) והשער הציון (ס"ק א):

"אף להשיטות שכבוד ועונג שבת מדרבנן, מכל מקום צריך להיזהר בהם מאד, שדברי סופרים חמורים יותר מדברי תורה. וכל המעונג את השבת — שכרו מפורש בקבלה: 'אז תתענג על ה' וגו'. ובדברי חכמים: שמוחלין לו על כל עוונותיו וניצול מדינה של גיהנם."

4. הסוגיא בשבת קי"ח — חמישה מאמרים סותרים

בענין חיוב עונג שבת מצינו כמה מאמרי חכמינו, שלכאורה סותרים זה לזה. הבה נסקור אותם:

מאמר א — דרישת מאכלים חשובים

שאלת משמיה דרב יהודה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר: "כתבשיל של תרדין ודגים גדולים וראשי שומין", ומבואר שצריך לענג את השבת במאכלים חשובים, וכל מקום ומקום לפי מנהגו יענגוהו במאכלים ומשקים החשובים להם עונג.

— שבת קי"ח:

מאמר ב — דבר מועט מספיק

רב חייא בר אשי אמר רב: "אפילו דבר מועט, ולכבוד שבת זה עשאו — הרי זה עונג. מאי הוא? אמר רב פפא: כסא דהרסנא -] דגים קטנים מטוגנים בשמן קרביהם ובקמח[". ומשמע שאין צריך לענג את השבת במאכלים חשובים, אלא די בעונג כל שהוא.

— שבת קי"ח:

מאמר ג — דברי רבי עקיבא

דברי רבי עקיבא שאמר: "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות". ולכאורה משמע שאין צריך להתענג בשבת כלל, כדי שלא יבא לידי עניות, ואם כן בטלה מצות עונג שבת.

— שבת קי"ח. ופסחים קי"ב.

מאמר ד — תנא דבי אליהו

בברייחא: "תנא דבי אליהו: אף על פי שאמר רבי עקיבא 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות', אבל עושה הוא דבר מועט בתוך ביתו. מאי נינהו? אמר רב פפא: כסא דהרסנא."

— פסחים ק"ב.

מאמר ה — רבי יהודה בן תימא

"כדתנן רבי יהודה בן תימא אומר: הוי עז כנמר, וקל כנשר, ריץ כצבי, ונבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים."

פירש רש"י (פסחים ק"ב.): "התחזק במצוה יותר מכדי יכלתך."

— אבות פ"ה מ"ב, פסחים ק"ב.

קושיא?

: איך מתיישבים חמשת המאמרים זה עם זה? לכאורה

- מאמר א דורש מאכלים חשובים
- מאמר ב מסתפק בכסא דהרסנא
- מאמר ג פוטר לגמרי
- מאמר ד דורש דבר מועט
- מאמר ה דורש להתחזק יתר על יכלתו

? איך לפסוק

5. פסיקת המור — שלוש חלוקות

דברי המור

המור מביא שדרבי עקיבא לא אמר אלא למי שהשעה דחוקה לו ביותר, אבל צריך אדם לזרוז עצמו כנמר ונשר לכבד שבתות ביותר. וזהו פירוש דברי רש"י באבות (פ"ה מ"ב).

הוכחת המור: "דדאמר ר"ע אפילו כסא דהרסנא", היינו לעני שאף שהשעה דחוקה לו עדיין, יש לו מעט משלי ואין מספיק לי. וצריך אני לאחרים — אם בכלל עשה שבתך חול כו' אם לאו?

מסקנת המור — שלוש חלוקות

✓ תירוץ

: המור הסיק שיש שלוש חלוקות בחיוב עונג שבת

מצב חלוקה

חיוב

המאמר המקור

א.	איש שמשתכר בכדי כל צרכו	יכבד את השבת במאכלים חשובים לפי יכלתו	מאמר א — תרדיון ודגים
ב.	יש לו מעט משלו וצריך לאחרים	חייב בשלש סעודות וכסא דהרסנא	מאמר ב + ד — דבר מועט
ג.	השעה דחוקה לו ביותר — אין לו משלו, מוטל הכל על הצדקה	אינו בכלל חיוב עונג, חייב רק בשתי סעודות	מאמר ג — עשה שבתך חול

יסוד

: היסוד של הטור

המבחן הוא "יש לו מעט משלו". מי שיש לו אפילו מעט מועט, חייב לקיים שלוש סעודות וכסא דהרסנא. רק מי שאין לו כלום משלו פטור.

חיזוק הטור — סמיכות המשניות

פלפול <

(הטור הוכיח שיטתו מסמיכות המשניות באבות (פ"ה מ"ב-מ"ד):

1. (תחילה — "רבי יהודה בן תימא אומר: הוי עז כנמר..." (מ"ב כ.
2. (אחר כך — "רבי עקיבא אומר..." (מ"ד כ.)

מסמיכות זו הוכיח רש"י (אבות פ"ה מ"ב) שדברי רבי יהודה בן תימא נאמרו לעניין שבת — שגם מי שהשעה דחוקה לו ביותר צריך להתחזק "יותר מכדי יכלתו" לכבד את השבת.

הב"י דייק: רש"י לא גרס בנמרא "כדתנן" אלא "תנן" — ולכן הוצרך ללמוד מהסמיכות באבות. אך המ"ז דחה (ראה ביאוריו), שאדרבה רש"י גרס "כדתנן" וכוונתו לבאר את הטעם שדרשינן הסמיכות, שהיא רק מצד שמא לא היו נשנות בסמוך.

שיטת הרמב"ם בעני הנוטל מן הצדקה 6.

הרמב"ם בפירוש המשנה

רמב"ם בפירוש המשנה (פאה פ"ח מ"ז):

"דמי שיש לו מזון י"ד סעודות לא יאכל ויקדים סעודתו של מוצאי שבת, בשבת סמוך לחשכה, כדי לקיים סעודה שלישית בשבת."
היינו כדמשני בגמרא מעיקרא לדעת רבנן הסוברים שחייב לאכול שלש סעודות בשבת. שהמעם שמי שיש לו י"ד סעודות לא יטול מן הקופה, כיון שצריך להקדים סעודת מוצאי שבת ולאכלה בשבת.

פלוגתא בדעת הרמב"ם

שיטה	הכנה בדעת הרמב"ם
הכ"ח, באר שבע	אם אין לו אלא שתי סעודות — לא יטול מן הצדקה לאכול סעודה שלישית, שכיון שאין לו תקנה להקדים סעודת מוצאי שבת, הרי הוא פטור "מסעודה שלישית כדברי רבי עקיבא" עשה שבתך חול.
חידא, רבי עקיבא איגר	במחלוקת על הרמב"ם) — אדם חייב לאכול שלש סעודות בשבת אף אם נשאר רק י"ד, ולא יקדים. ויש שתירצו שהמשנה מקדים שהוא רק) לבתחילה.

דעת הט"ז בענין זה

פלפול

הט"ז מסתפק במה שכתב הרמב"ם בשני מקומות:

"...מקום א (פירוש המשנה פאה פ"ח מ"ז): "דמי שיש לו מזון י"ד סעודות
מקום ב (הלכות שבת): פסיקה לחיוב סעודה שלישית.

ולפי דבריו צריך לומר שדעת הרמב"ם:

- מי שיש לו י"ד סעודות בלבד (= 2 ליום) — חייב להקדים
- אבל מי שאין לו אפילו י"ד — אינו חייב להקדים, ופטור

(ובזה נחלקו הרמב"ם והרא"ש (במשנה ובגמרא).

פלוגתת רעק"א ועולת שבת בארבעה כוסות 7.

דעת הגר"א

הגר"א (ס"ק א): מבואר שחייב כסא דהרסנא שוה לחיוב ארבע כוסות. וחייב לחזור על הפתחים.

קושיא ?

: קושיית רעק"א

!שהרי שיטת רעק"א סותר משנה זו — שכתב שעני שאין לו כלום משלו פטור מכסא דהרסנא. ואילו לדברי הגר"א חייב

✓ תירוץ

: אכן עיקר הדין

:ראה בביאור הלכה שביאר שהשימות בעניין האם צריך לחזור על הפתחים נחלקו על העני שאין לו כלום משלו

- (הגר"א: חייב לחזור על הפתחים אפילו לכסא דהרסנא) כמו לארבעה כוסות
- רעק"א: פטור לגמרי, אינו חייב לחזור
- עולת שבת: רק חייב לקיים מנהג חסידות

8. (סוגיית "לוו עלי" (ביצה ט"ו)

לשון הסוגיא

הגמרא בביצה (ט"ו:):

"אמר להם הבורא לישראל בני, לוו עלי וקדשו קדושת היום, והאמינו כי ואני פורע."

פלוגתת הראשונים בפירוש "לוו עלי"

פירוש	הסבר
תוספות (ביצה ט"ו: (ד"ה לוו	הני מילי כשאין לו לפרוע אלא אם כן יטול מן הצדקה — אבל הכא מיירי שיש לו משכונות כדי לפרוע, ואין רוצה רק שיש לו שעה דחוקה. לכך קאמר לוו עלי ואני פורע.
הגר"א (גירסת (מהרש"ל	ש. "אם אין לו אלא משכונות — יש לו ללוות". והחשש פן יהיה בכלל "לווה רשע ולא ישלם" אינו מצוי כשיש לו משכונות.
תוספות בגרסת אחרת	"ש"אף שאין לו משכונות — אם איש מצוא הוא, ילווה ויסמוך על ההבטחה ש'לוו עלי".
בעשרת וקנים	שאם אין לו משכון אסור לו ללוות ולסמוך על הנס.
בלבוש, פני משה	למלוה שרוצה ללוות לצורך שבת ולסמוך על ההבטחה — מותר ללוות.

סוגיית הירושלמי לעומת הבבלי

פלפול <

: (הירושלמי (פאה פ"א ה"א, מובא בב"י

'שבתות אינן חציו לכם או כולו לה' — וכתב הב"י לדייק שגם הירושלמי חולק עם רבי יהושע, שאין צריך לנהוג חציו לה'

הגר"א (פ"ק רב"ל): חולק על הירושלמי

הסוגיא לפי המאירי (ביצה ט"ו: ד"ה ולו): שדברי הגמרא "לוו עלי ואני פורע" נאמרו רק לעניין מצות קידוש היום, אבל לעניין עונג שבת אמרו "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות".

למעשה :

1. ללוות לצורך עונג שבת — מותר לכולי עלמא, באופן שאינו תלוי בנס
2. ללוות במלוה ברבית מגוי — בדרך היתר, אסור (מהרי"ל), אבל היבא דליבא דרך אחרת — מותר
3. ללוות עם משכון — תמיד מותר
4. לסמוך רק על "לוו עלי" בלי משכון — מחלוקת בין מהרש"ל ועמרת זקנים

9. תקנת עזרא — בחמישי או בערב שבת?

לשון הרמ"א

הגה (הרמ"א): "תקנת עזרא שיהיו מכבסים בגדיהם בחמישי בשבת, מפני כבוד השבת."

המקור — בבא קמא פ"ב.

תקנת עזרא: עשרה תקנות תיקן עזרא, ואחת מהן — שיהיו מכבסים בגדיהם בחמישי בשבת.

שני טעמים:

1. מפני כבוד השבת — שיהיו לו בגדים נקיים לשבת
2. שיהיה ערב שבת פנוי לצרכי שבת — שלא יהיה טרוד בכביסה

מחלוקת המגן אברהם והאליה רבה

שיטה	הכנת תקנת עזרא	נפקא מינה
המגן אברהם (ס"ק ד)	אבל אם אין לו פנאי בחמישי — אין שום עיכוב לכבס בערב שבת.	בערב שבת מותר לכבס אם אין דרך אחר.
האליה רבה (ס"ק ה)	שעיקר תקנת עזרא לכבס בחמישי כדי שיהיו לו בגדים נקיים לשבת — אבל לא יכבס בערב שבת מאוחר, שכבר זמן הכנת צרכי שבת. ואם אין לו פנאי בחמישי — לא יכבס בערב שבת אלא ילבוש בגדים שנכבסו לפני זה.	בערב שבת אסור לכבס אם אפשר להשתמש בבגדים נכבסים לפני זה.
בחוש שני	שטעם התקנה הוא שלא יבא לידי כיבוס בערב שבת בעצמו (= מלאכה אסורה לאחר זמן הדלקת הנרות) — ולפיכך אם הכביסה היא במכונת כביסה או ערב שבת מותר אם הכביסה תיגמר זמן רב לפני שבת.	היום במכונת כביסה — אם תיגמר לפני זמן הכנסת שבת, מותר.

נפקא מינה ⚡

: (הלכה למעשה) משנה ברורה ס"ק ה

1. לכתחילה — מכבסים בגדיהם בחמישי בשבת
2. אם לא הספיק בחמישי — מותר לכבס בערב שבת בבוקר
3. (בערב שבת אחר הצהריים — אסור) מצד "כבוד שבת" + מרדה
4. במכונת כביסה — מותר אם הכביסה תיגמר לפני שבת

10. מנהג אפיית הפת — חמישה טעמים

הגה (הרמ"א): "ויש שכתבו שבמקצת מקומות נהגו ללוש כדי שיעור חלה בבית, לעשות מהם לחמים לבצוע עליהם בשבת ויום טוב, והוא מכבוד שבת ויום טוב, ואין לשנות."

חמישה טעמים למנהג

1. (קיום מצוות הפרשת חלה (משאת בנימין): המצווה ללוש כדי שיעור חלה (= 5 קב, ~1.6 ק"ג קמח) בבית, כדי שתופרש חלה. אם הולכים לאופה גוי — אין הפרשת חלה לישראל.
2. (תיקון חטא חוה (ירושלמי שבת פ"ב ה"ה): שאדם הראשון נברא בערב שבת, וחוה החטיאה אותו בערב שבת. ראוי לתקן הדבר על ידי שהאשה תפריש חלה בערב שבת. זה תיקון חטא דם הקדמון.
3. (קיום פת ישראל (אופה גוי שמא לא תיהיה כשרה): שאם הולכים לאופה גוי, יש חשש על הכשרת הלחם — ויש מצוה לבצוע על פת ישראל בשבת.
4. (ללחם משנה (סימן רע"ד): שיש מצוה לבצוע על שתי החלות, אשר מכין לכבוד שבת. ואם הופאים אותם דווקא בבית, יש בזה כבוד שבת מיוחד.
5. (טריית הלחם (פרי מגדים): שלחם טרי הוא יותר מכובד מלחם ישן, ומכבד יותר את השבת.

קושיא ?

? קושיית המ"ז (לדברי המגן אברהם): אם הטעם הוא רק ללחם ישראל, איך כתב הרמ"א "אין לשנות" אף בזמן שיש פת ישראל מן השוק?

✓ תירוץ

תירוץ: הטעם העיקרי הוא הפרשת חלה — וזה אינו מתקיים כי אם בלחם של בית. ולכן אף אם יש פת ישראל מן השוק, אין להפסיק את המנהג, כי בכך מאבדים את הפרשת חלה לכבוד שבת.

11. נפקא מינה למעשה

נפקא מינה ⚡

חיוב עונג שבת לפי המצב הכלכלי

מצב	הלכה למעשה
(עשיר/בינוני (יש לו כדי כל צרכו)	חייב במאכלים חשובים — דגים, בשר, יין; ויקנה את הנאה ביותר לפי כיסו.
אם הדגים יקרים	על פי המגן אברהם (תיקון רשב"ג) — נכון לבית דין להקין שלא יקנו דגים כמה שבתות, כדי שיוולו לעניים.
בעל בית שיש לו מעט משלו וצריך לאחרים	חייב בשלש סעודות וכסא דהרסנא לפחות.
עני שאין לו משלו כלום	(אינו חייב בכסא דהרסנא — חייב רק בשתי סעודות. אבל אם הוא אסיר חסידות, יקיים אף בכך (תנא דבי אליהו).
ללוות לצורך שבת	(מותר ואף ראוי, אם אפשר באופן של היתר (משכונן, או הלוואה ברבית לגוי בדרך היתר).
כינוס בנדים	בחמישי לכתחילה. אם לא הספיק — בערב שבת בבוקר. במכונת כביסה — מותר אם היגמר לפני שבת.

12. סיכום השיטות במבלה מקיפה

מבלה כללית — מקור עונג שבת

פוסק	מקור עונג שבת	נפקא מינה
(רש"י (שמות כ ה	"דאורייתא — מ"זכור	חיוב חמור, לא נדחה
הרמב"ן	"דאורייתא — מ"מקראי קודש	חיוב חמור
היראים	הלכה למשה מסיני	חיוב חמור
הריב"ש	דאורייתא	חיוב חמור
(הרמב"ם (לפרשנות צ"צ, הת"ס	נלמד בדרשה — דינו כדאורייתא	חיוב חמור
(הרמב"ם (לפרשנות נחפה בכסף, של"ה	דרבנן ממש	חיוב כדרבנן, אך חמור מאד
השלחן ערוך הרב, השער הציון	אף לדרבנן — חמור מדאורייתא	חיוב חמור מאד

מבלה — שלוש חלוקות לפי הטור והמ"ז

מקור הלימוד	חיוב	תיאור	חלוקה
שבת ק"ח: — תרדין ודגים	מאכלים חשובים לפי עשרו	איש משתכר בכדי כל צרכו	הראשונה
שבת ק"ח. + תנא דבי אליהו	שלוש סעודות + כסא דהרסנא	יש לו מעט משלו וצריך לאחרים	השניה
רבי עקיבא — עשה שבתך חול	פטור מעונג — שתי סעודות בלבד	השעה דחוקה לו ביותר — אין לו כלום משלו	השלישית

מבלה — מקורות המוניא

גמרא : שבת ק"ח: • פסחים ק"ב. • ביצה ט"ז: • בבא קמא פ"ב

ראשונים : רש"י (שמות כ ח, אבות פ"ה מ"ב) • רמב"ן (ויקרא כג ב) • רמב"ם (שבת פ"ל ה"א, פירוש המשנה פאה פ"ח מ"ז) • יראים (סי' תיב) • ריב"ש (שו"ת סי' תקי"ג) • ר"ן • רא"ש

פוסקים : טור • בית יוסף • שלחן ערוך • רמ"א • ב"ח • ט"ז • מגן אברהם • ש"ך • עולת שבת • אליה רבה • נחפה בכסף • של"ה • רב פעלים • חתם סופר • צמח צדק • הגר"א • רעק"א • פרי מגדים • משנה ברורה • ביאור הלכה • שער הציון • שולחן ערוך הרב • ערוך השלחן

הרב יוסף חיים סמטה • DAAT

הלמיד חכם • מעביר שיעורים בהלכה ובחסידות

Niveau 2 — Lamdan • 'פלפול ועיון בהלכות שבת • סימן רמ"ב סעיף א